

הלבנות סבה סימן תרכו

קדם בין שהסבה גדולה, בין שענפי האילן מכונים כנגד סוף הפשר: הגה (ז) מיהו, אם השפיל הענפים למטה וערכו עם הסוף (ח) שאינו (י) נפרין, בטלילי ותספה לשרה (הרא"ש והרי"ו). וכן אם הניח סוף הכשר על סוף הפסול (ט) * מקרי ערוכ וקשר (טרוכי פ"ק דטוכה). (י) אכל אם הענפים כנגד האויר שבין הסוף הכשר (*או שהסוף הרבה (יא) שאפלו ונטל נגד האילן נשאר פשוט) (טו), כשרה, הואיל וצל הכשר הוא מרבה מחמתה. (יב) שאפלו אם ינטל האילן יש שעור בכשר להכשיר, ובכל זה לא שאני לן בין קדם האילן לקדם הסוף, דין אחד להם: ב (יג) "אם קצץ האילן להכשירו ולהיות הוא עצמו מהסוף, פשר, והוא שיצנעו שיגפה פל אחד לבדו (יד) ומניחו

באר היטב

בין שנתה קדם זמן האסור, וע"י סימן הטב ותמו מש"ש: (ג) נפרין. ואפלו נפרין נמי שרי בין שצלתה מרבה, ט"א, ע"ש: (ד) ומניחו.

משנה ברורה

רא"פ מן הסוף הנשאר הוא רק חמתו מרבה מצלתו, ועם הסוף של האילן אינו יכול להצטרף אף שיהיה על-גרידה צלתה מרבה מחמתה, דהא סוף פסול הוא: (ז) מיהו, אם השפיל הענפים וכו'. ונהי מהני אפלו אם אין הסבה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, וכו' ודעה ראשונה [ב"ח (ו) ובמה אחרונים], ולכן סים הרי"א "שאין נפרין", דאם היה סוף פשוט בעצמה צלתה מרבה מחמתה, אפלו נפרין שרי לפי מה שכתבנו לקמה. (ס) ויש אומרים דלדעה אחרונה זו לא מהני אפלו בשהשפיל, אלא-אם-כן סוף הסבה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, ולמעשה נכון להחמיר בותיהו: (ח) שאין נפרין, ואם היה צלתה מרבה מחמתה, (ט) אפלו היו נפרים (י) או היו נחתים זה על-גבי זה ממש שרי בין שהם נפרים מסוף האילן, (ב) ויש חולקין על זה: (ט) מקרי ערוכ וקשר. והנה (יג) פשהה הסוף הכשר מרבה על הפסול. (יג) ואם היו מעתה על הסבה פל אחד ואחד פניו עצמו ואין מערכין פל אלא זה בצד זה, אין צריך שיהיה בכשר רב כנגד הפסול, אלא אפלו אם הם קצצה על קצצה גס-בן הסבה כשרה, דהוא הלכה למשה מסיני, אלא מפני שאי אפשר לצמצם יש להעריך מצט, כמו שיתפאר בסימן תרלא סעיף ח, עין שם: (י) אכל אם הענפים וכו'. ומרי (י) שפון הענפים לא יהיה צל הרבה, ותסתה מרבה מצלתה: (יא) שאפלו ונטל נגד האילן וכו'. ומשמע מן הפוסקים דחשבינן לסוף שנגד האילן כסוף פסול, (טו) ועל-כן איך להכשיר אלא-אם-כן הוא פחות מארבעה טפחים בספה גדולה (ו) או פחות משלישה טפחים בקטנה: (יב) שאפלו אם ינטל האילן וכו'. ודעה לומר, דלא מקשי מאי הוי אם הענפים כנגד האויר, הלא על-כל-פנים מסכים האילן והסוף על הסבה, ולזה אמר שאפלו אם ינטל וכו', הנה דלא הויעיל האילן כלום, דבלאו צל דידה יש צלתה מרבה מחמתה מן הסוף גיפא, ולא-תקרי מן ענפי האילן לא הוי פי אם חמתה מרבה מצלתה, וכפ"ל בסעיף-קטן י: ב (יג) אם קצץ וכו'. ודעה לומר, אף שמתקלה הדלה האילן על הסבה לסוף ב' והני סוף פסול, דמתקרי הוא, לא מקרי זה תעשה ולא מן העשה, כיון שקלבוטוף קצצו לשם סוף, הרי עשה מתוך וכשר אפלו אין שם שום סוף אחר, ומכל מקום בקצצה לבד לא מקרי עשה גמורה כיון שלא קצצו קדם שהדלה, ועל-כן צריך לנענע גס-בן אחר הקצצה (יד), שפמצא כאלו אותה עשה מיתום במקומותיהם: (יד) ומניחו (טו), זל, ואין צריך להניחו לשם ספה. אם תחב יחור של אילן בארץ עם ענפים ועלים הרבה לשם צל על הסבה, כשרה, ואם שלא לשם צל, וכשהגיע זמן

באר הלכה

בכרי-מגדים (12), ומכל מקום בשעת הדחק שאין לו סבה אחרת וגם אי אפשר לו להקן ספה זו להכשירה, יש לסמוך על סבא הראשונה [כן פתח באגלה רפה והג"ו]: * מקרי ערוכ וקשר. לדעת הפוג' אברהם בסעיף-קטן ד בעיניו ביה שיהיה בסוף הכשר צלתה מרבה מחמתה, דאי לא הכי אף שהוא מרבה מן הסוף פסול לא נהני, ולדעת שארי אחרונים שהספימו דכוננו הרי"א להקל בהשפלת הענפים למטה שיהיה כשר על-ידי צרוף עם הסוף פסול צלתה מרבה מחמתה [ורק בעין שיהיה יותר מן הסבה הפסול], גם בענין זה לא הולך הפרושים, אם על-ידי הסוף פסול לבד יהיה גס-בן צלתה מרבה מחמתה או פסולה הסבה אף אם הסוף פשר מרבה מהן, וכו' שכתבנו במשנה ברורה סעיף-קטן ב'. אמנם בעקר דינו דהרי"א שהעתיק מהסודי דתקרי ערוכ, טמה על זה בספר הפד"משה, דאס"בן יש חילוק, דאם הסוף כשר פחת הפסול בעיני ערוכ וקשר שלא יהיו נפרין, וכו' שכתב המחבר, ואם הכשר למעלה על הפסול לא בעיני ערוכ אלא בהשפלה בעלמא סגי, והאריך בזה והוביח דאין לחלק בזה, ודעתו דהפד"מ וד"ר שמשון מקוצי לא סבירא להו כפרוש נש"י והתוספות שפרשו ז"ח בסוף הגנה שערך, אלא שפרשו שהשפילן למטה, ועל-פי זה כתב המרדכי: מורי הרי פרץ היה מצוה לקשים הערכה עליהם, והענין הוא דסבירא לה כל שמנחים זה על-גב זה הנהי חכמה, והכי שטבע, דתב שם: אי נמי שדוקף הערכה מן הסוף ללא"ש הוי נמי חכמה, ועל-כרחו דסבירא לה כל שנוגעים זה בזה הוי חכמה ככל גוני (עין בב"י). אכל לא תפוק לחלק בין הכשר למעלה או הפסול לפי זה לדין ומקרא לן דבעיני ערוכ וקשר אין לחלק כלל בין אם השפיל למעלה או למטה, לעולם בעיני דוקא שיתערבו דלהו בשול מעליא, וכסחיתת כל הפוסקים שלא חלקו בזה, עד כאן לשונו. ועין במאמר-מרדכי שגם הוא האריך בענין זה והצלה גס-בן מהסודי-משה, ורבו פרץ ורבו שמשון מקוצי פליגי על הא דנש"י והתוספות וסבירא להו דכיון שמתנחים זה על-גב זה מקרי חכמה ויטוב. הוצא מהברית, דלפי זה לרש"י והתוספות ולא מקרי זה בשם ערוכ, בעיני שיהיה בסוף הכשר צלתה מרבה מחמתה וזהו מהני לדידהו אפלו הפסול מבלי ומקום למעלה מרבה, ונמצא דבזה משה-נפשו כשר הסבה לרש"י והתוספות מפני שצלתה מרבה מחמתה, ולא-ב-הערוך דלא מהני צלתה מרבה מחמתה [אפלו כשיושב בצל ספה, מפני שהאילן טעל למעלה, וכל-שכן כשיושב בצל אילן], הלא מקרי זה בשם ערוכ, וכן מסיק במאמר-מרדכי: * או שהסוף הרבה שאפלו וכו'. עין בס"י שהאריך בענין זה הרבה ודעתו דרבו וחיאל מחמיר אף באופן זה, דמקרי חמת עני סככים, ודעתו

שער הציור

(1) חמיר-משה והפד"מ-שלום וכג"ו-ישע ובית-מאיר, ודלא כמגן-אברהם. ומה שהביא בשם הרי"ו, כתבו דאינו מוכח מרי"ו מיד, וגם מהרא"ש אינו מוכח כלל, ולא נשאר לנו רק מה שהביא בשם המגיד-משנה (הינו מה שכתב בשם הרמב"ן) ורבו יחס, וכתבו דאברהם מן הרא"ש וטור ושלחן-ערוך שילא הביאו רק לדעה אחרונה לא מהני בשלא חבטן אפלו אם הסבה צלתה מרבה מחמתה, ומשמע בשאר דברים דהינו בשחבטן מדרו גם להדעה ראשונה, וכן מוכח מן הרמ"א שכתב שאין נפרים, ודלא כמגן-אברהם שכתב דלשנא דהרי"א אינו מדקדק, וכן סג"א בבאורי פתח שהריי המגן-אברהם דסעיף-קטן ד צריכים עיני גדול: (2) מגן-אברהם, ואף דבדברי הרמ"א מוכח בותיהו דהני אחרונים הפיל, מפל מקום בעקר הדין מצאהי פנה דעות בין הראשונים, כפ"ל-בו הלבנות ספה בין העושה סתו תחת האילן, שסתם שם מתחלה כדעת אבי העזרי (שהוא הדעה האחרונה שפולחן-ערוך), וכתב דאפלו בשחבטן לא מהני אלא-אם-כן כשהסבה צלתה מרבה מחמתה בלא האילן, ודעת הרי"ש להקל בזה, עין שם, ואס"בן הרי"ו יש לנו שלשה שחמירין בזה: המגיד-משנה בשם הרמב"ן ורבו יחס לדעת אבי העזרי והדעה ראשונה שפ"ל-בו, ולכך סימתי שלטעשה נכון להחמיר בותיהו: (3) מגן-אברהם: (4) פרי-מגדים, דאם לא היה זה על-גבי זה ממש אלא קצת חלל ביניהם, בודאי לדעה זו האחרונה אסור אפלו צלתה מרבה מחמתה, דכל סוף שנגד ענפי האילנות קמאן דלימא דמיא: (5) חמיר-משה: (6) אחרונים: (7) מגן-אברהם וש"א: (8) דאי לא הכי הלא מבאר ברש"י הסימן דפסול: (9) אחרונים בשם הרי"ו: (10) מגן-אברהם וש"א:

הלכות בפה סימן תרבו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ח]

וְלַעֲלֹקִין עַל הַיָּדָיִם⁽¹⁰⁾.

10) וכן דעת החור"א (אר"ח סי' קנ ס"ק יד) שאין להכשיר בשחטכך הפסול ניכר, וכתב השו"ת הלכות (סי' ש) שגראה שהחמיר החור"א גם כשהם מנחים זה על גב זה, כיון שחטכך הפסול ניכר, והניח בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְעַל־כֵּן צִין לְהַכְשִׁיר אֶל־אֲמִים פֶּן הִיא פְּחוּת מֵאֲרָבָעָה טְפָחִים בְּפֶה גְדוֹלָהּ⁽¹¹⁾.

11) ולענין שינה ואכילה תחת טכך פסול לכתחילה, כתב לקמן (סי' תרלב ס"ק ג) שיש להחמיר גם אם רחם פחות מארבעה טפחים, כל שהוא שלשה טפחים לפחות.

[ביה"ל ד"ה ויש אומרים]

עַל־פִּי הַקָּל הַשֵּׁנִי וְהַשֵּׁנִי יִשְׁאֲמֵרִים פֶּסַק שֶׁלֹּאֵן צָרִיךְ כִּשְׁנֵי גַם סָא פֶּסַק לְחִמְרָא כְּדֵית אִבֵּי הַשֵּׁנִי, וְכֵן כִּסָּב גַּם־כֵּן בְּפִירִימְנֵי⁽¹²⁾.

12) שם (אי"א ס"ק ה) כתב, שבשני יש אומרים הלכה בדעה השניה, ובפרט בענין דאורייתא [יש להחמיר]. אמנם, בסוף הפתיחה בוללת (בללים בשו"ע אות א) כתב הפמ"ג שלענין דאורייתא יש לנהוג בדעה המחמירה, ולענין דרבנן בדעה המקילה נראה משנ"ב לעיל (סי' תריב ס"ק ח וסי' תקסו ס"ק ח).

[משנ"ב ס"ק יג]

וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְנַעֲנֵעַ גַּם־כֵּן אַחַר הַקְּצִיעָה⁽¹³⁾.

13) ולנבי תיקון בית המקדש בנסרים לסוכה, כתב לקמן (סי' תרלא ס"ק כד) שאף שמשמע ברא"ש ובשו"ע שדי בהסרת המסמרים, מ"מ הרבה ראשונים כתבו בפירוש שצריך גם לנענע.

[משנ"ב ס"ק יד]

יִמְנִיחוּ⁽¹⁴⁾ וְכִי, אִם תִּחַב יְחֹזֵר שֶׁל אֵילָן פְּאָרִיץ עִם עֲנָפִים וְעֵלִים הִרְבֵּה לְשֵׁם עַל הַסִּבָּה, פְּשָׁרָה⁽¹⁵⁾.

14) וכשמגביה את הסכך, האם יש להגביה את כל הענף בבת אחת או שדי להגביה בתחילה את צידו האחד ולאחר מכן את צידו

השני, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' ריד) שיתכן שכשאין מגביהים את כל הענף בבת אחת אין הדבר נחשב כנענע המועיל להכשיר את הסכך, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"ה אות כו), והוסיף, שאף בסכך העשוי במקשה אחת, כגון מחצלת, צריך להגביה את כולו בבת אחת, מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני סוכות עמ' קצה) שיכול להגביה בתחילה צד אחד, ולאחר מכן להגביה את הצד השני.

ומה שכתב השו"ע (וכן במשנ"ב להלן ס"ק יח) שישגביה כל אחד לבדו, דעת הגר"י קניבסקי (ארחות רבנו שם) הגר"ש אלישיב (אשרי האיש שם) והגר"י קרליץ (חוט שני שם), שאין כוונת השו"ע שצריך בדוקא להגביה כל ענף בנפרד, אלא שאפשר להגביה כל אחד לבדו, ואין צריך להגביה את כל הסכך כולו כאחת, אבל מותר גם להגביה כמה ענפים ביחד ונראה שיש שבת הלוי ח"ח ס"י קמז.

ושיעור ההגבהה הנצרך על מנת להכשיר את הסכך, מבואר בשו"ע הרב (סי' תרכט ס"ב) שיש להגביה מעט. וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש שם) שאין שיעור להגבהה, ודי בכך שמגביה את הסכך מעט ממקומו כדי להכשירו. מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שצריך להגביהו טפח, וכן דעת הגר"איל שטיינמן (שלמי תודה סוכות סי' לג אות א) שאם מניחו באותו מקום צריך להגביה טפח, אלא שאם מניחו במקום אחר די בפחות.

ולענין מי שרצה לסכך בחבילה שהעלה לגג כדי שתתייבש, שמוותר על ידי שמתיר אותה ומנענע, כתב לקמן (סי' תרכט ס"ק מד) שהעננע הוא להזיז את הסכך ממקומו [כדעת הב"ח שם אות י]. וראה מה שכתבנו שם בביאור רבנו.

15) ואף שהסכך מחובר לארץ ותקוע בו, כתב בשו"ת תרומת הדשן (ח"א סי' פט) שאינו פסול, מפני שסכך שהיה תלוש וחזרו אינו נחשב כמחובר כל עוד אינו גדל בקרקע באילן ונראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרכט ס"ק לה).

ואף שלענין פריסת סדין על גבי הסכך, כתב השו"ע לקמן (שם סי"ט) שלכתחילה אין לעשות כן כשאין ניכר לכל שמכוון בזה כדי להק, ואם כן גם בענינו לכאורה יש להחמיר מחמת שהיחוד נראה כמחובר, כתב הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ג סי' קנא אות ג עמ' רא) שיתכן שמדובר כשיניכר שאינו מחובר, ונשאר בצ"ע.

הַלְבוּת סֵפֶה סִימָן תְּרוּבָה

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה אא]

אין על הפסוקה שם סֵפֶה פתח סֵפֶה¹¹⁶.

116 אמנם, לענין הלזנות או לחרות זוכיות הנמצאים מעל גבי הסכך, כתב בספר מקראי קודש (סוכות ח"א סי' כב) שכ"ן זוכיות פסולה לסיבוך [ראה מה שכתבנו במשני' לקמן (סי' תרכט ס"ק ר)]. יש לומר שפסולת היא את הסכך שתהיה, ואף על פי שאינה עושה צל בסוכה מ"מ נחשבת כסכך, שהרי מועילה להגן כופני הגשמים, ולפיכך נחשב הסכך שתהיה בסוכה תחת סוכה. מאידך, דעת החוריא (ארחות רבנו ה"ב עמ' ריח) שזוכיות נחשבת כאויר ולא כסכך פסול, ולפיכך צידד לגבי סוכה המכוסה בזוכיות עם נקבים [כדי שיוכל גשם לעבור דרכה, שאם לא כן הרי מבואר במשני' לקמן (סי' תרכט ס"ק מט וסי' תרלא ס"ק ו) שהסוכה פסולה]. שאם סיכך על גבי הזוכיות בסכך כשר, הסוכה כשרה, אף על פי שרובה מכוסה בזוכיות, וראה מה שכתבנו במשני' לקמן (סי' תרכט ס"ק ר).

[שעה"צ ס"ק יז]

וקמן אגודתם קטעין קטן ו הלק קטעם אחר¹¹⁷.

117 דבריו הובאו להלן (סי' כו).

[משני' ס"ק יז]

שיתהך נהך בין העצים הדקים בין אחד לתבון קשעור שלשה טפחים¹¹⁸ וכו', אבל אם מספך על גבי הלאטע"ש, אף על פי שהן קמויין זה לזה פחות משלשה טפחים הרי זה קשעור¹¹⁹.

118 חוטעם שצריך ביניהם עיבור שלשה טפחים, כתב בשעה"צ (סי' כג) שיש לחוש לדעת הבי"ח שהחמיר משום חשש לבד. אמנם, לקמן (סי' תרלב ס"ק ב) כתב בשם הטור [שם בשם החוט' (סוכה יח, א) והרא"ש (שם פ"א סי' לג)], שאם הסכך הפסול עצמו, בלא האויר שביניהם, אינו רחב ארבעה טפחים [בצירוף רוחב כל הקנים הפסולים], אינו נחשב כסחום, מפני שאין אומרים לבד החמיר, וביאר הגרי"ן קרליץ (חוט שני סוכות עמ' קצד) שיתכן שלא החמיר הבי"ח אלא בענינו, שה"לש"י מונחים באופן שמחזירים וקשורים זה לזה, וכפי שכתב הבי"ח עצמו בשם שו"ת הרשב"א שיש מוחמרים לגבי סולם שמתכבין עליו, מפני ששליבית הסולם קשורים זה לזה, ולפיכך הלבד מחשיבם כקרובים זה לזה, אך באופן שה"לש"י אינם קשורים זה לזה, יתכן שאף הוא מודה לדברי הטור המובאים במשני' שם, שאין אומרים לבד להחמיר [וראה מג"א ס"ק ו, ומה שכתבנו לקמן (סי' תרכט ס"ק מה)].

וסוכה הנמצאת תחת חבלי בביסה שאינם מרוחקים שלשה טפחים זה מזה, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' נ) שהחמיר לחוש לדעת הבי"ח יסיר את חבלי הביסה, בין שסמוכים הם זה לזה, ועל ידי לבד נחשבים כסכך רחב פסול. מאידך, הגרש"ז אויערבך כתב (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ק סי' צא ס"ק יט) שכיון שדברי הבכורי יעקב שחשש לדעת הבי"ח אינם אלא חומרא בלבד, יש להקל בענינו, שכן חבלי הביסה אינם מיועדים להיות קרובים ומחזירים זה לזה, אלא תשמישם הוא על ידי שיש רווח ביניהם, על פי המבואר בד"ה הריטביא (עירובין י, ב) שדבר שעומד להיות פתוח לעולם ונעשה לשם כך, אין אומרים בו לבד. אכן, לענין סורגים הבולטים מחלון על גבי סוכה, דעתו (הליכות שלמה סוכות פ"ח ארחות הלבנה הע' 74) שאין להקל מטעם זה, כיון שמועדים לסגור את הפרצה, ולפיכך ייעץ (שם) להניח בחללים שבין הסורגים סכך כשר, ונכשרותם כל הברזלים שבסורגים הוא בשיעור

ארבעה טפחים, החשש שיפסול הלבד שבסורגים הוא מן הדין, ולא רק משום חומרת הבי"ח.

ודעת הגרי"ן קרליץ (חוט שני שם), שאף הרוצה להחמיר לכתחילה לגבי סוכה שתחת חבלי בביסה או סורגים לחוש לדעת הבי"ח, אינו יכול לחייב את שבינו להסירם, ובפרט יש להקל מפני שיתכן שאף הבי"ח לא החמיר אלא לגבי לטש' הקשורים זה לזה שהם כסולם, אך לא בחבלי בביסה וסורגים, וכן דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג סוכה פ"ט הע' 17, אשרי האיש ח"ג פכ"ה אות בא-כג) שהרוצה להחמיר אינו יכול לחייב את שבינו להסירם, והוסיף, שאפשר אף לברך ברכת 'לישב בסוכה' על הישיבה שם, והרוצה להחמיר כדעת הבי"ח, יניח קצת סכך לאורך הסורגים או על גבי חבלי הביסה [ואינו צריך להניחו ביניהם, כמבואר במשני' כאן ובשעה"צ (סי' כה) שאף כשמינית על גבי הסכך הפסול הוא מתבטל].

119 ואף שמעמיד את הסכך על גבי דבר הפסול לסיבוך, ומבואר לקמן (סי' תרכט ס"ק כב וסי' תרל ס"ק נט) שלכתחילה אין לעשות כן, מחשש שמא יבוא לסכך במעמיד עצמו, מבואר בשו"ת אגרות משה (א"י ח"ג סי' עד) על פי דברי המג"א (סי' תרכט ס"ק ט) שבאופן שעוסק להכשיר את הסוכה על ידי סיבוך על גבי חילטש' יש להקל, כיון שעל ידי כך יש לו היכר שאינו יכול לסכך בילטש' עצמו, ובפרט שפסול חילטש' בסוכה אינו אלא משום גזירה מדרבנן שמא יסכך בהם עצמם [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תרכט ס"ק כה)].

ולענין סכך המונח על גבי קורות בטון שרוחב כל אחת מהן שני טפחים וביניהן יש הפרש אויר פחות משלשה טפחים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' עד) שהסוכה כשרה, שאף שהעיקר להלכה כאן שהסכך הכשר שנמצא בנגד הפסול נחשב כאילו אינו, והשו"ע לקמן (סי' תרלב ס"ד) התפק לגבי סכך פסול ברוחב שני טפחים שבעד סכך פסול אחר ברוחב שני טפחים וביניהם יש אויר פחות משלשה טפחים, שמוא מצטרפים הם זה לזה ונחשבים כסכך פסול ברוחב ארבעה טפחים, הפוסל בסוכה, מ"מ בענינו יש לצרף את הדעה הראשונה שבשו"ע לעיל (סי' א), שסמך עליה הביה"ל שם ד"ה ו"א בשעת הדחק, לצד בשו"ע ב"י תרלב שם שאין מצרפים את שני הסככים הפסולים לפסול בארבעה טפחים, ולהכשיר משום ספק ספקא. והוסיף, שיש לצרף עוד את דעת הפוסקים שהגות סכך כשר על גבי קורות הבטון נחשב כחבטן, ומתבטל הפסול ברוב הכשר, ובהאי שאם גם יניח סכך כשר בין קורות הבטון, מבטל הוא בכך את הלבד שביניהם, ובשרה הסוכה אף לכתחילה.

[שעה"צ ס"ק נב]

הקמו שפסקנו פמשנה פתחה לקמן סימן תרלב¹²⁰.

120 שם (סי' א) כתב שיש פוסקים החוברים שאף כשהסכך הפסול אינו רחב אלא שלשה טפחים, אסור לישון תחתיו, וסיים, שיש להחמיר בזה לכתחילה.

[משני' ס"ק יח]

צריך לפתח המגות ולנענע כל הסקה¹²¹.

121 ואם שכח לנענע את הסכך עד בניית החג [ובחג אסור הדבר], כתב הכף החיים (סי' לו) שצ"ל שיש לסמוך על המתירים ללא נענע, ואף לברך על הסוכה, מפני שדין זה אינו אלא חומרא בעלמא.

הלכות סבה מימן תרבו פן באר הגולה

ז טו

וחזרו ומגביה חבירו ומניחו, ואם לאו, פסולה משום תעשה ולא מן העשוי: הגה אכל מטר לעשות סבה פחת מחבר או בית ולתסירו אחר-כך, (טו) ולא מקרי תעשה ולא מן העשוי האיל ואין הפסול בספק (ה) עצמו (כלבו וחגי'א ס"ק דס"ח): ג' ז' העושה סבה למטה בבית פחת הגג שהסירו הרעפים, אף-על-פי (ו) [ו] שגשגארו עדין (טו) העצים הנקיים שהרעפים מנחים עליהם, (יז) פשרה: הגה וכן מטר לעשות הסבה (יח) פחת הגגות העשויות לפתח (ו) [ו] ולסגור, ומטר לסגור מפני הקשמים (יט) ולחזור ולפתחן

שערי השוכה

[ו] שגשגארו. עבד'ט. וצ"ל בשמ"א שם שכתב בסוף ד"ל: לפי כל התורות אם המתחזק צלמה מרבה אף אב' שפתח הפסול, סבה כשהיא היא לפתחה ואין קנה משום סבה שפחת סבה כיון דלעולם מרבה מרבה כר, וא"כ פלאטי'ש' שאם ינטל קנה הלאטי'ש' אפ"כ צלמה מרבה ממקל לא הפסול, ע"ש. וצ"ל קתפארת צ"ב סימן כט מ"ש כוח: [ו] ולסגור. עבד'ט' שרמי לפמ"א סימן סא, וע"ש שכתב שצריך לזהר כ"י, וכתב בפמ"א ח"א סימן סא שצריך לזהר ששעריה מקום שיהיה פחות מג' נגד הפתוח כיון דאין הדגות מביעות לסקר, וכן לפמ"א

באור הלכה

להחמיר במעשה פתוח, ולא העסקתיו במשנה ברוכה מפני שפחה אחרונים פליגי עליו, הלא הנה הפאטר מרדכי והתקדש משה וביד מאיר והלכה ברוכה ובגד'רשע, ודעת כלם כיון והעלוינה חסמה מרבה מעלמה אין על הפתוחה שם סבה פחת סבה¹⁶, ומה שהביא רש"י מרש"י דהו' אוסיה, צ"ל בתקד' משה ובשאר' אחרונים:

העצים העצים הנקיים, שיקורין לאטי'ש': (יז) כשרה. ואפ"ל (יח) לישב פחת הרעפים עליו, וכן מ"ש (טו) פסול ששהו לא נקבעו בגג לשם צל אלא כדי לתת עליהם הרעפים, מכל מקום כיון ששערה מצויה והסיר הרעפים לשם צשית סבה לצל, הרי זה (יט) פאלו עשה מצויה בגוף העצים והתקנים לשם סבה ונהפשו ואכל אם לא הסיר הרעפים כדי לעשות שם סבה אלא כך היתה מקדם בניה בלא גג, כיון שלא עשה שום מעשה בגג לשם צשית סבה לצל, אפ"כ העצים או הקורות הן סבה פסול ממש, ודינו כמו שפתיב סעיף א גבי אילן, והינו שפ"ל שאין הספק-כשר רבה פל'רף עד שאם ינטל ממנו קשעור העצים הנקיים המציל עליהם (כ) והנה צדק צל הסבה מרבה ממקמה, פסול]. וה' מאחרונים שמתמירין קנה (כא) וסוקרין דבכל גונו בעינן שאפ"ל אם ינטל נגד העצים ישאר צלמה מרבה ממקמה וקשר, אפ"כ כדי לצאת ידי כל הספקות יראה שיהיה רוח בין העצים הנקיים בין אחד לחברו (כב) כשעור שלשה פסחים¹⁸, וכל זה דוקא כשעושה סבה למטה פחת הגג, (כד) אכל אם מסכך על-גבי הלאטי'ש', אף-על-פי שהן סמוכין זה לזה בפחות משלשה פסחים (כה) הרי זו משרה¹⁹, ואין אומרים כאן לבוד, שיצטרפו כל העצים והיו נחשבים כעין אחד רחב מסכך הפסול יותר מארבעה פסחים שהוא פסול הסבה, ובמבאר בסימן תרל"ב, כיון שסכך קשר מנח ביניהם אין מצטרפין: (יח) פחת הגגות העשויות וכו'. רוצה לומר, אפ"ל בעוד שהן סגורות, ולא מקרי תעשה ולא מן העשוי, פ"ל בסעיף ב בהפ"ה. ודע, דדעת הב"ח להחמיר בזה, שצריך לפתח דלתות הגג קודם שיקסכו, (כו) וכן הסכים המגן אברהם ואל"ה רבה ושאר' אחרונים. (כז) ואם שכח והניח הסכך בעוד שהיו הגגות סגורים, צריך לפתח הגגות ולנענע כל הפסוקים²¹, והינו שגביה כל צדן לבוד וחזרו וניחמו לשם צל, ושוב יגביה עץ חבירו וניחו וכן פ"ל. (כח) ואם סכך צל התקנה ואחר-כך הסיר התקנה, (כט) פסול לבלי עלקא, (ל) מפני שלא היה שם סבה על הסכך שצל התקנה מתחלה כיון שלא היו באן הפנות, ולכן לא מהני הסרת התקנה להקשר הסבה: (יט) ולחזור ולפתחן. וזה מטר

שער העינין

(י) אליה וז"ל וכן כתב הפאטר מרדכי, הלא נדבר הפאר היטב שהביא בשם הב"ח להחמיר בזה, כי המעין שם יראה דמודים הם בעושה סבה גמורה בבית או פחת מחבר ואין בו משום תעשה ולא מן העשוי, וכמו שכתב בהג"ה, אלא שנתחלקו שם על מה שכתב במהרי"ל בענין גג העשוי צדו, דשם אין עושין סבה גמורה פחת הגג ואין הסבה נראית צד אחר שהסירו הגג ולכן צריך לתסירו מקדם (מאמר הנ"ל). ומגן אברהם בסעיף רמ"ז ז חלק משעם אחר¹⁷, אכל גם הוא מודה לקח רחב מ"א בהג"ה: (יח) מגן אברהם: (יט) ולפי זה פשוט דאפ"ל אם הסבה צלמה מרבה ממקמה היא רק על-ידי צדדי צדדי אלו העצים הנקיים, מפני גם-כן להמגן אברהם, וצ"ל בתקד' משה ובמאטר מרדכי שבה מקפיקים קצת. ודע, דמדברי המגן אברהם מיטע דעתם המחבר דעת בעל העשור, ועל-כן דעתו דבזה לבלי עלקא אין צריך שיהיה בסכך הרבה פל'רף אפ"ל אם ינטל נגד העצים, כי אף העצים עצמן הן פשרים, ומן הג"ה לא משמע כן אלא פתח פדעת הטור, ולי' זה לרש"י אבי העזרי' שצ"ל שפ"ל נטל נגד הפסול ישאר בו כשעור: (כ) ועוד יש נקרא משה, רבה צדדי צדדי אלו העצים הנקיים, ד' פסחים, דסכך פסול פוסל פוסל בארבעה ב' פסחים, כוללמגן בסימן תרל"ב, והיו שרמז המגן אברהם לשין שם, אלא ובאמת עדים דקים בודאי אין בענין רחב ד' פסחים: (כא) הלא ברירא להו לפסק דעת בעל העשור על-ידי פקרת הרעפים נעשו הלאטי'ש' סכך פשוט: (כב) וכמו שכתב הטור, וכן אין צריך לעצמם שלא לישב פחת הלאטי'ש', כי מסתמא אין פתחן ד' פסחים וכמו שכתבנו מקדם, ואף לאוהן הפוסקים המתמירין שלא לישב פחת סכך פסול אפ"ל אין פתח רחב ד' פסחים, וכמו שכתבנו במשנה ברוכה לקמן סימן תרל"ב²⁰, נראה לי דהכא אין להחמיר כלי'ר, הלא בלא הכי דעת העשור, ולפי מה שהעתיקו המגן אברהם לד"ה, אין על העצים שם סכך פסול, ויש בזה כמה פסקות להקל: (כג) אין מסיק קנה בספר בפורי'צקב לחש קנה לדעת הפ"ח משום חשש לבוד. ודע, דמה שרצה הש"י להחמיר שיהיה בין אחד לחברו ד' פסחים משום חשש שני סככים, אחרונים לא חששו לזה פ"ל וכמו שכתבנו למעלה: (כד) מגן אברהם ומאטר מרדכי ואל"ה רבה והג"ה ורש"י, הלא פתח שהחמיר גם בזה דבעינן שלא יהיה פחות מג' פסחים: (כה) ואפ"ל אם היו אותן הלאטי'ש' בנייתו מקדם בלא גג גס'רן שר, וכמו שכתב בסעיף א בהג"ה בשם המגן אברהם דכשהניח סכך כשר על-גבי סכך פסול מקרי ערוב וכשר, ומטר גם לישב חתומים. וצ"ל בבאור חלקה שם: (כו) וטעמם, הלא בזה חשש משום תעשה ולא מן העשוי, כיון שכתב ששפך היה שלא פדיו, דהנה פחת גג סגור, וצ"ל במגן אברהם שמתחיל דענינו לא דמי להא דלעיל בהג"ה, דבענינו כיון שעשויה לפתח ולסגור, הפתיחה לא מקרי מעשה חשבו והיו הסכך תעשה ולא מן העשוי, מה שאין כן כשסכך פחת הבית ואחר-כך הסיר הרעפים, זה מקרי מעשה חשוב ואף הגג נכשר בכך, וכרציל בסעיף ב: (כז) משה אפרים ופשוט: (כח) מגן אברהם: (כט) רוצה לומר, אפ"ל לדעת הרמ"א המקל בענינו מפני שבעצם הסכך לא היה פסול, מודה פ"ה: (ל) פרי'מגדים. ומשמע זה מלשון הפרי'מגדים שכתב על התקנה מבנה עשירה ואחר-כך הסיר התקנה, כיון שמתחלה היה שעור סבה על התקנה גס'רן וזל שם סבה על הסכך, עין שם. ובספר בפורי'צקב מצד דאפ"ל היה רק חלל ט"ח בין הסכך להתקנה ואחר-כך הסיר התקנה פשוט, והניחו מחוטט בגדיש לעשות בו סבה מכשירין בשעתה שם חלל ט"ח במשך שבעה, לקמן בסימן תרל"ה, עין שם: תרומה: 1 תחלות הנקיים שהרעפים מנחים עליהם. 2 וצ"ל עין. וצ"ל פאר הדברים בסימן תרל"ב בבאור חלקה דבר המתחיל יפ"תל'.

